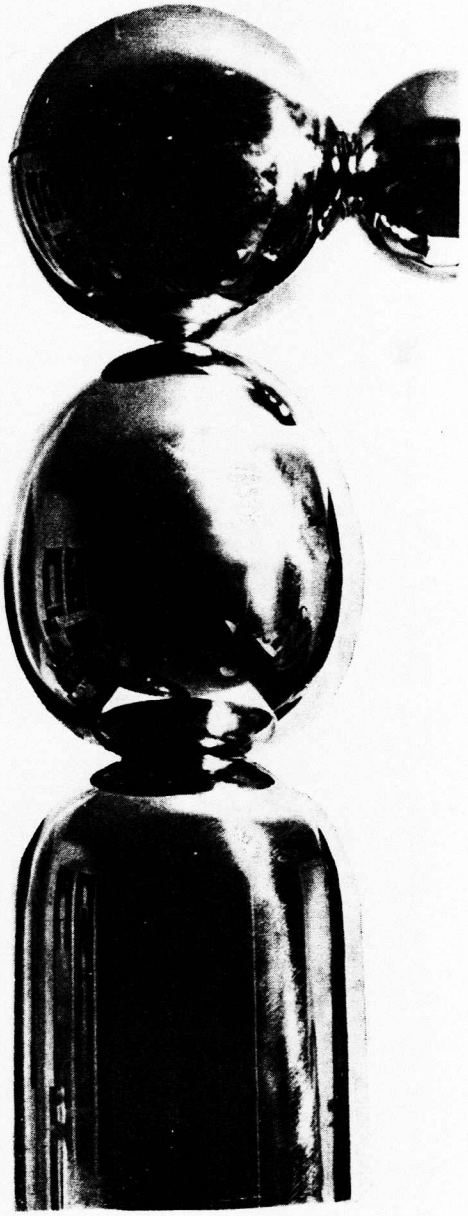
vasko lipovac

salon
muzeja
savremene
umetnosti
beograd
pariska 14
27. maj
8. jun 1976.

U Beogradu ste 1968. godine izlagali slike i crteže. Sada predstavljate svoje najnovije skulpture i crno-bele slike. Radite i monumentalne objekte, prilagođavate svoja dela enterijeru, bavite se sitnom plastikom... Kako se Vi, zapravo, osećate — slikarem, skulptorom, ili?

Za mene »slika« je nedjeljiva: nema granica među mojim iskustvima i radoznalostima. Konkretno, isti princip razrade neke teme, volumena, poznatog i naslućenog, meni postaje zanimljiviji, što se intenzivnije nameće svim medijima likovnoga govora — od komorne slike, moderne ikone, grafike, crteža, skulpture, grupne skulpture, »ironične scenografije« do objektne skulpture ili skulpture u enterijeru, odnosno na otvorenom (kad bi za njih barem bilo više prilike). Naravno, ne dospije se na sve izazove odgovoriti, ali vjerujem da ovo eliminiranje granice otklanja svaki prerani zamor, sigurnost vještine i njenog sebeljublja, mehaničnost (efikasnost?) rutiniranosti.
Znate, puno bismo tu mogli razgovarati, ovo pitanje, na svoj način, i ja sām sebi vrlo često postavljam, ali da ostanemo što više u sferi bitnog, apstrahirajmo detalje i spomenimo, na primjer, još ljepotu čudesne zanimljivosti RAZNIH MATERIJALA kao skoro likovnost dovoljnu samoj sebi. I sva ona pitanja: kako isti DOŽIVLJAJ autentično prenjeti na razne materijale, u različite dimenzije, u razne kontekste...
Moj odgovor sadržan je u nedjeljivosti moje radoznalosti. Teško bih mogao drugačije postojati, teško bih se mogao ograničiti, teško bih se mogao drugačije pitati i osjećati.

Bilo bi dragoceno čuti o nekim tehničkim i tehnološkim postupcima i iskustvima iz Vašeg rada. Koji su bitni trenuci: priprema, projekat, ili samo izvođenje? Ima li tehnoloških »tajni«?

Pitanje je veoma zanimljivo iako mi se čini da ja pri radu nikada striktno ne mislim u ovakvoj diferencijaciji, planovi (faze) su mi često ispremještani.
Ne znam kako da Vam opišem opšte tehnološko pravilo svoga stvaranja, da povučem granice između intuitivnog i egzaktnog. Vrlo često zamisao me sama uči, upravo kao da polazim u neki novi zanat.
Sumnjam da posjedujem tehnološke tajne. Nastojim biti što jednostavniji, da mi neke prevelike »alkemije« ne oduzmu previše vremena i smisla, da ne postanu svrha iznad bitnog, iznad likovnog.

Na najnovijim metalnim i poliestarskim skulpturama, sjajna jednobojna ili nebojena površina zamenjuje ranije intenzivnu, sjajnu boju jasnih tonova. Kakva je bila ranije funkcija boje, i šta nju sada zamenjuje?

Da, prije je bila potreba što konkretnijeg projeciranja slike u prostor. Zato i toliko vezanosti s bojom, s njenim emotivnim značenjima. Ne odričem se nimalo boje. Ovo je tek jedan trenutak (koji je meni bio uvijek imanentan) kad se boja zamjenjuje refleksima i maksimalnom pojednostavljenošću ili apsolutnom prevlašću forme.

Da li je to »više« ili »manje«? Ne, nije o tome riječ. Pitanje je o istraživanju jedne meni veoma zanimljive mogućnosti, koju diktira PRIRODA MATERIJALA. Svaki materijal najprije traži da se njegova prirodna vrijednost i osobitost uvaže i istaknu i da se kroz tu uslovljenost iskaže likovna ideja. Drvo (iako ne samo ono) vjekovima je poznavalo boju, unutar niza mogućnosti obrade koja je davala skulpturu.
Tako, bez postavljanja formalnih granica i formalizma predrasuda, slijedim i materijal i temu.

Bilo kojem medijumu da pristupate, uvek ostaje jedinstveni prilaz transponovanja figure u stilizaciji za koju su Kruno Prijatelj i Vlado Bužančić pisali da potiču od Vaših susreta iz detinjstva sa reljefima starog ciborija, predmetima od srebra i zlata iz kotorske katedrale, sa starim ikonostasima ili jednostavno — iz sećanja na moguće duge plovidbe i stare morske vukove. Postoji li kod Vas, sasvim duboko u Vama, svesno sećanje na taj svet koji pripada istoriji, ali i nama danas?

Djetinjstvo je nesumnjivo jak i važan argument u svakom stvaralaštvu, u svakom oblikovanju naših današnjih fiksacija, ali i razlog za naše samostalne odlaske i izmjenljive nostalgije za izgubljenim, vjernim i retuširanim. Sigurno, da Kruno Prijatelj i Vlado Bužančić imaju pravo kad spominju Kotor i njegove ljude, njegovu istoriju, kao dio moje današnjice, moje psihološke stvarnosti, ali tek kao polazište za moja traženja i identifikaciju s mojim vremenom, ovim u kojem živim.
Koliko se sjećam oni moj rad i analiziraju na ovoj osnovi, tj. na neprekinutosti kontinuiteta prošlog i snage današnjeg.

Ako eliminišemo navedene moguće izvore Vaših predstava, kako biste Vi objasnili poreklo tog sveta lutki i igrački za odrasle odevenih u humor, ali ne ironiju, lirskog ali ne melodramskog raspoloženja?

Vjerujem da razumijem Vaše pitanje, Vaš put k najkonkretnijem porijeklu mojih tema, njihovoj današnjoj fazi ili onom dijelu njihovog izgleda, što ih karakterizira savremenim.
Da budem potpuno iskren: nepotrebno je eliminirati izvore, jer oni su sigurno više dio moje naravi, nego bilo čega drugoga, ali oni su meni nešto dobro poznato i već dugo neopterećujuća prošlost unutar principa mojih iskustava i traženja, svih tih igara i radoznalosti.
Teško je jednom zauvijek izreći sebe i znati sve svoje razloge (zašto »lutke«, »humor«...). Vjerujem da razlog rada i potrebe za njim, to puno bolje objašnjavaju nego što bih Vam ja to znao reći.

Boja je ranije još više isticala neobičnu atmosferu na i oko Vaših dela: statičan svet koji nerealno pa ipak uživljeno stoji i meša se sa ambijentom koji bi trebalo da pripada dinamičnom svetu dece. Kako dospevate do tog sveta, da li ima i u načinu koncipiranja dela i u samom načinu Vašeg rada nečeg od tog ludičkog, zabavnog iil zabavljačkog, je li to radost stvaranja, misao usmerena na decu, ili su to slučajnosti na koje Vi pristajete?

Dobar dio odgovora sadržan je u razmišljanju o porijeklu.
Vrlo je bitna Vaša primjedba o radosti stvaranja. Ona je zapravo sinonim za razlog rada. Što se tiče djece i igre: tko zapravo ne voli djecu i igru i tko od toga ne može mnogo da nauči?
Da, putevi preobražaja tih osjećaja i iskustava vrlo su različiti (na primjer od kleeovskog do miroovskog). Kod mene (naročito za samog mene) slučajnosti nema, ali neobjašnjivosti sigurno ima, zato se stalno i pitam.

Na koji način sarađujete sa arhitektom i izvođačem kada za ambijent tuđe koncepcije prilagođavate svoje delo?

Smatram da sam imao sreću, da u obradi enterijera sarađujem s arhitektima s kojima sam se izvrsno razumio, gdje su postojali vrlo srodni estetski pogledi na zadanu temu. Oduvijek sam želio raditi na uređenju prostora, kao na jednom od likovnih zadataka, i taj angažman za mene nikako nije bio samo POSAO u onom užem, materijalnom smislu. U svim dosadašnjim saradnjama nisam bio doveden u situaciju da tek apliciram neku svoju tvorevinu na zid ili u prostor, nego sam od početka zajedno s arhitektom dogovarao rješenje.
Prema tome, što se tiče moga iskustva, uz sve mnogobrojne probleme, ipak postoji i to nemala mogućnost za realizaciju zajedničke zamisli. S eksterijerima za sada stvari stoje drugačije. Uza svo razumijevanje projektanata, nije došlo ni do jedne realizacije, ali vjerujem da ću dobiti priliku da svoje zamisli vidim ostvarene u ambijentima novih urbanih i komunikacijskih jezgara.

Imate li želju da pravite »nemoguće projekte« i kako bi oni izgledali? Gde kod jednog umetnika, gde kod Vas, prestaje java i počinje »neostvariv san«?

Stvarno, gdje kod umjetnika prestaje java i počinje neostvarivi san? Možda bi riječ neostvariv trebalo staviti u zagrade, jer već sam san, čini mi se, posjeduje i »previše« slobode. Ali kao što je poznato, umjetnost i jeste san između mogućeg i nemogućeg, stvarnog i zamišljenog.
Dobro ste pogodili: imam želju da pravim, uslovno rečeno te »nemoguće projekte«, tj. da to nemoguće pokušam učiniti mogućim. I da budem kratak: jedan takav projekt (Brela) funkcionalne ambijentacije, sastavljen od niza različito moduliranih skulptorskih elemenata — zapravo jednog skulptorskog sistema — blizu je realizaciji.

Razgovor vodila Irina Subotić

VASKO LIPOVAC

rođen 14. VI 1931. u Kotoru. Na Akademiji primjenjene umjetnosti u Zagrebu (1951—1955) diplomirao 1955. Saradnik Majstorske radionice Krste Hegedušića 1955—1959. Od 1966. živi i radi u Splitu.
Adresa: Boktulijin put 26. 58000 Split (tel.: 058/47-000).

SAMOSTALNE IZLOŽBE

1959. Jork, City of York Art Gallery (s Ordanom Petlevskim)
1965. Split, Galerija umjetnina
1966. Dubrovnik, Umjetnička galerija
Kotor, Pomorski muzej
1968. Beograd, Galerija Kulturnog centra Beograda
Split, Galerija Matice Hrvatske
1969. Bari, Galleria La Bussola
San Marino, Palazzo del Turismo
1970. Dubrovnik, Umjetnička galerija
Zagreb, Galerija Forum
1971. Split, Umjetnički salon
1972. Titograd, Moderna galerija
Cetinje, Umjetnička galerija — Plavi dvor
Bari, Galleria Arte Spazio
Firenca, Galleria Davanzati
1973. Dubrovnik, Galerija Sebastian
1974. Split, Umjetnički salon
1975. Rim, Studio d'Arte Moderna
Kopar, Galerija Meduza
1976. Split, izlozi robne kuće DALMA

VAŽNIJE GRUPNE IZLOŽBE

1955. Zagreb (Umjetnički paviljon): I Zagrebački trijenale primjenjene umjetnosti
1957. Erlangen (Kunstverein Erlangen e. V): Kroatische Kunst, Malerei und Skulptur der Gegenwart
Zagreb (Umjetnički paviljon): Grupa MART
1958. Ljubljana: Izložba Majstorske radionice K. Hegedušića
Sarajevo (Umjetnička galerija): Grupa MART
1959. Beograd (Umetnički paviljon): Grupa MART
Rijeka (Moderna galerija): Salon 59
1960. Zagreb (Kabinet grafike JAZU): I Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike
1965. Zagreb (Moderna galerija): I Zagrebački salon
1966. Zagreb (Moderna galerija): II Zagrebački salon
1968. Karakas (Instituto Nacional de Cultura y Bellas Artes, Ateneo de Caracas): Pintura Yugoslava del Taller Hegedušić
Zadar (Gradska loža i Moderna galerija): V Plavi salon
Cetinje (Umjetnička galerija — Plavi dvorac): Salon »13. novembar«
1969. Zagreb (Moderna galerija): Izložba nagrađenih
Zagreb (Umjetnički paviljon), Beograd (Umetnički paviljon): IV Zagrebački salon
Split (Umjetnički salon): I Splitski salon
1970. Zagreb (Moderna galerija): V Zagrebački salon
Firenca (Centro »Techne«): Suvremena hrvatska umjetnost
Ankona: Sedam splitskih slikara
Zadar (Gradska loža i Moderna galerija): VI Plavi salon
Čačak: Memorijal Nadežde Petrović
Herceg Novi (Galerija »Josip Bepo Benković«: III Zimski salon
Split (Umjetnčki salon): II Splitski salon
Beograd (Muzej savremene umetnosti): Savremena crnogorska likovna umjetnost
1971. Zagreb (Moderna galerija): VI Zagrebački salon
Dubrovnik (Umjetnička galerija), Rijeka (Moderna galerija): »Galerija FORUM«
Split: III Splitski salon
Zagreb (Kabinet grafike JAZU): III Zagrebačka izložba jugoslovenskog crteža
1972. Zagreb (Kabinet grafike JAZU): VII Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike
Rijeka (Moderna galerija): III međunarodna izložba originalnog crteža
Barcelona: XI Premi international dibuix Mirò
Bukurešt: Savremena jugoslovenska grafika
Zadar (Gradska loža — Moderna galerija): VII Plavi salon
Beograd (Muzej savremene umetnosti): Jugoslovenska grafika 1965 — 1972.
1973. Njujork: International playing group
Dubrovnik (Umjetnička galerija), Cetinje (Umjetnička galerija)
Zagreb (Umjetnički paviljon): Tri teme iz savremene hrvatske likovne umjetnosti
Split (Umjetnički salon): V Splitski salon
1974. Zagreb (Umjetnički paviljon): IX Zagrebački salon
Zagreb (Kabinet grafike JAZU): VII Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike
Zagreb (Umjetnički paviljon): Likovne teme danas
Zadar (Gradska loža — Moderna galerija): VIII Plavi salon
1975. Zagreb (Galerija KARAS): Prvi postav recentne hrvatske likovne umjetnosti
Murska Sobota (Paviljon arh. Franca Novaka): II jugoslovanski bienale male plastike
Zagreb (Galerija KARAS): Novosti iz suvremene hrvatske likovne umjetnosti
Zagreb (Umjetnički paviljon): X Zagrebački salon
Zagreb (Kabinet grafike JAZU): V Zagrebačka izložba jugoslavenskog crteža
1976. Zagreb (Galerija KARAS): Drugi postav recentne hrvatske likovne umjetnosti
Zagreb (Kabinet grafike JAZU): IX Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike

NAGRADE

1968. Druga nagrada V Plavog salona, Zadar
Otkupna nagrada Salona »13. novembar«, Cetinje
1970. Nagrada Zimskog salona, Herceg Novi
Godišnja nagrada za umjetnost NIP SLOBODNA DALMACIJA, Split
1971. Nagrada za skulpturu VI Zagrebačkog salona, Zagreb
Nagrada za skulpturu III Splitskog salona
1972. Otkupna nagrada dnevnika VEČERNJI LIST, Zagreb, na VII Zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike
1974. Otkupna nagrada Republičke zajednice kulture SR Srbije na VIII Zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike
1975. Priznanje II Jugoslovenskog bijenala male plastike, Murska Sobota

LIKOVNE INTERVENCIJE U ENTERIJERU

1968. Dubrovnik, Hotel Argentina
1969. Brela, Hotel Berulia
1971. Split, Hotel Marjan
1972. Korčula, Hotel Marco Polo
1976. Brela, Plažni objekt
Dubrovnik, Hotelsko naselje Babin kuk

PREDGOVORI ZA KATALOGE SAMOSTALNIH IZLOŽBI

Hans Hess. City of York Art Gallery, Jork, juni 1959.
Vlado Gotovac. Umjetnička galerija, Dubrovnik, juli 1966.
Kruno Prijatelj. Galerija Kulturnog centra Beograda, april 1968.
Kruno Prijatelj. Galleria La Bussola, Bari, april 1969.
Tomislav Šuljak. Palazzo del turismo, San Marino, juni 1969.
Vlado Bužančić. Galerija Forum, Zagreb, oktobar 1970.
Kosta Angeli Radovani. Umjetnički salon, Split, decembar 1971.
Kruno Prijatelj. Umjetnički salon, Split, decembar 1971.
Tomislav Šuljak. Moderna galerija, Titograd — Umjetnička galerija, Cetinje, april 1972.
Tomislav Šuljak. Galleria Arte Spazio, Bari, septembar 1972.
J(eša) Denegri. Galleria Davanzati, Firenca, oktobar 1972.
Jerko Rošin. Umjetnički salon, Split, juni 1974.
Kruno Prijatelj. Studio D'Arte Moderna, Rim, april 1975.
Kruno Prijatelj. Galerija Meduza, Kopar, septembar 1975.

U Salonu Muzeja savremene umetnosti izlaže skulpture i crno-bele slike nastale 1975/76. godine.

